Plánování v rámci ISMS

František Steiner
Západočeská univerzita v Plzni

Agenda

- Základní pojmy
- Ustavení ISMS
- Management rizik
- Analýza rizik
- Metody analýzy rizik

Základní pojmy

- Aktivum – cokoliv, co má pro organizaci cenu
- Hrozba – potenciální příčina incidentu, která může mít za následek poškození systému nebo organizace
- Zranitelnost – slabá stránka aktiva nebo skupiny aktiv, která může být využita jednou nebo více hrozbami

Základní pojmy

- Riziko – je potenciální možnost, že daná hrozba využije zranitelností aktiv nebo skupiny aktiv a způsobí tak ztrátu nebo zničení aktiv
- Riziko – kombinace pravděpodobnosti výskytu události a jejich následků

Vzájemné vztahy při správě rizik

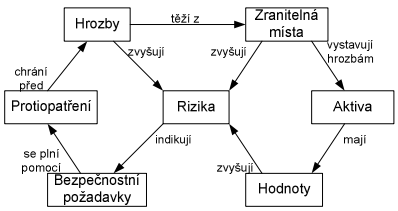

Ustavení ISMS

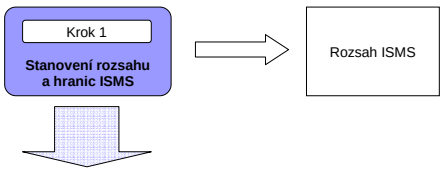

Ustavení ISMS

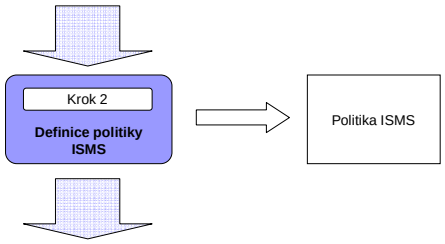

7

Ustavení ISMS

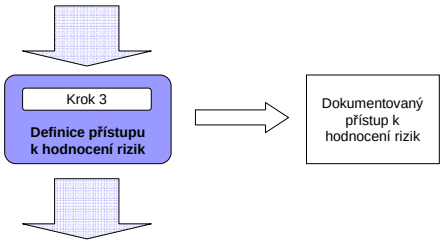

8

Ustavení ISMS

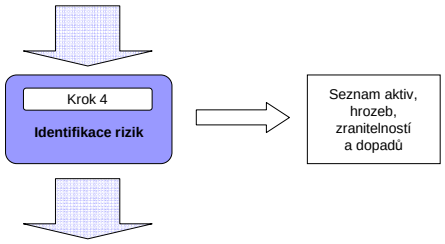

9

Ustavení ISMS

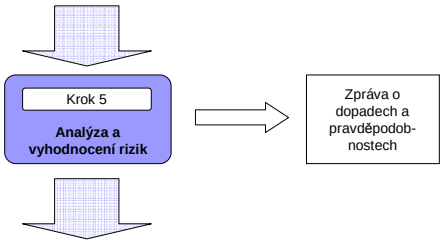

10

Ustavení ISMS

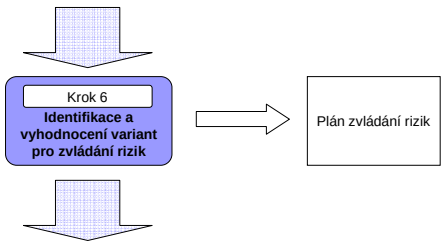

11

Ustavení ISMS

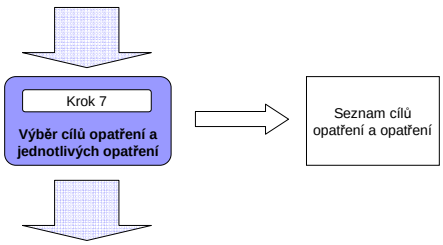

12

Ustavení ISMS

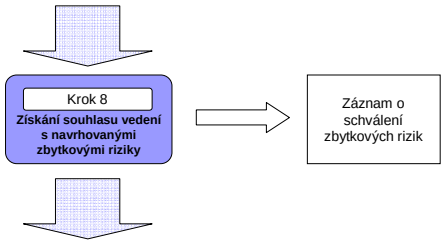

13

Ustavení ISMS

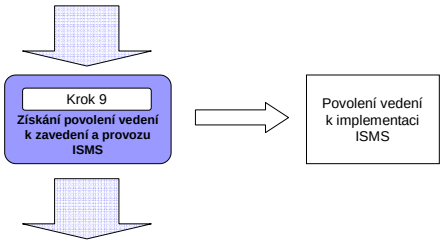

14

Ustavení ISMS

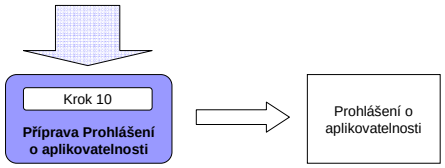

15

Management rizik (ČSN ISO/IEC TR 13335)

- Část identifikující rizika
  - analýza rizik
- Část hledající odpovídající ochranná opatření
  - zvládání rizik

16

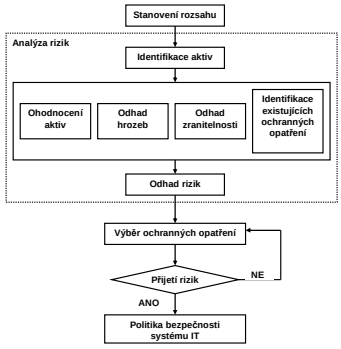

17

Management rizik (BS 7799-3)

- Posouzení a hodnocení rizik
- Výběr, implementace a provoz nástrojů řízení pro ošetření rizik
- Monitorování a přezkoumání rizik
- Udržování a zlepšování nástrojů řízení rizika

18

100 % bezpečnost ?

Bezpečný systém je pouze takový, který je vypnut a odpojen, uzamčen ve vyztuženém titanovém trezoru, který je zabetonován v bunkru a obklopen nervovým plynem, a to vše je střeženo velmi dobře placenými ozbrojenými strážci.

Gene Spafford
Computer Operations, Audit, and Security Technology (COAST)
Purdue University

19

Obecný postup analýzy rizik

- Stanovení hranice analýzy rizik
- Identifikace aktiv
- Stanovení hodnoty a seskupování aktiv
- Identifikace hrozeb
- Analýza pravděpodobnosti hrozeb a zranitelností
- Identifikace používaných opatření
- Výpočet rizika

20

Aktiva

- Co jsou aktiva?
- Aktivum je něco, co má pro organizaci hodnotu a z tohoto důvodu ho musí organizace chránit
- Musí být relevantní rozsahu systému řízení bezpečnosti informací

21

Aktiva

- Příklady aktiv spojovaných s informačními systémy jsou:
  - Informační aktiva - datové soubory, uživatelská dokumentace atd.
  - Papírové dokumenty – smlouvy, směrnice atd.
  - Software – aplikační a systémový SW atd.
  - Fyzická aktiva – počítač, média atd.
  - Lidé – zákazníci, personál atd.
  - Image a dobré jméno
  - Služby – komunikační, odborné atd.

22

Hodnoty aktiv (a potenciální dopady)

- Má organizace identifikované hodnoty jejich informačních aktiv?
- Určení hodnoty každého aktiva je první krok ke stanovení efektivní bezpečnostní strategii
- Jaký systém – 0 až 5 nebo nízká až velmi vysoká
- Jsou životně důležité složky procesu analýzy rizik

23

Hodnota aktiv

- Dle ISO/IEC 27001, aktiva nemusí nutně zahrnovat všechny věci normálně považované za cenné
- Organizace musí určit, která aktiva mohou svou absencí nebo porušením ovlivnit dodávku produktu/služby

24

Hrozby

- Potenciální příčina nežádoucího incidentu, který může mít za následek poškození organizace a jejích aktiv
- Úmyslné nebo náhodné, způsobené člověkem nebo vyšší mocí
- Aktiva jsou předmětem mnoha druhů hrozeb, které využívají zranitelností

25

Příklady hrozeb

Lidské hrozby		**Hrozby prostředí**
Úmyslné	Náhodné	
Odposlech Změna informace Hacking systému Nepřátelský program Krádež	Chyby a opomenutí Vymazání souboru Nesprávné směrování Fyzické nehody	Zemětřesení Blesk Povodeň Požár

26

Zranitelnosti

- Zranitelnost je slabina/díra informační bezpečnosti organizace
- Zranitelnost sama o sobě nezpůsobuje poškození, je to pouze okolnost nebo soubor okolností, které umožní hrozbě ovlivnit aktiva
- Není-li zranitelnost řízena, umožní hrozbě působit na aktiva

27

Příklady zranitelností

- Absence vedoucího pracovníka
- Nestabilní elektrická síť
- Nechráněná kabeláž
- Nedostatek bezpečnostního povědomí
- Chybně přiřazená přístupová práva
- Nedostatečný bezpečnostní výcvik
- Neinstalovaný firewall
- Nezamčené dveře

28

Posouzení hrozeb a zranitelností

- Úmyslné hrozby
- Náhodné hrozby
- Minulé incidenty
- Nový vývoj a trendy

29

Metody analýzy rizik

- Kvalitativní metody
  - Rizika vyjádřena v určitém rozsahu
  - Jednodušší, rychlejší a více subjektivní
  - Problém s kontrolou efektivnosti nákladů
- Kvantitativní metody
  - Založeny na matematickém výpočtu rizika
  - Více exaktní, náročnější na čas a úsilí
  - Poskytují finanční vyjádření rizika

30

Typy analýzy rizik (ČSN ISO/IEC TR 13335)

- Základní AR
  - Aplikuje tzv. základní bezpečnost
  - Implementace katalogových ochranných opatření
- Neformální AR
  - Využívá znalostí a zkušeností jednotlivců
  - Rychlost a finanční nenáročnost

31

Typy analýzy rizik (ČSN ISO/IEC TR 13335)

- Orientační AR
  - Většinou součást kombinované AR
  - Určuje vhodný typ AR pro daný systém (základní nebo podrobná)
- Podrobná AR
- Kombinovaná AR
  - Kombinace orientační a podrobné AR

32

Podrobná analýza rizik

- identifikace a ocenění aktiv
- nalezení zranitelných míst
- odhad pravděpodobnosti využití zranitelných míst
- výpočet očekávaných ztrát
- přehled použitých opatření a jejich nákladů
- odhad ročních úspor po zavedení vybraných opatření

33

Kombinovaná analýza rizik

- Orientační AR
- Identifikace důležitých systémů
- Podrobná analýza u důležitých systémů
- Základní AR u ostatních systémů

34

Metody analýzy rizik

35

Matice s předdefinovanými hodnotami

	Úroveň hrozby	Nízká			Střední			Vysoká		
	Úroveň zranitelnosti	N	S	V	N	S	V	N	S	V
Hodnota aktiv	0	0	1	2	1	2	3	2	3	4
	1	1	2	3	2	3	4	3	4	5
	2	2	3	4	3	4	5	4	5	6
	3	3	4	5	4	5	6	5	6	7
	4	4	5	6	5	6	7	6	7	8

36

Odhad hodnoty četnosti a možné změny rizik

Úrovně hrozby	Nízká			Střední			Vysoká		
Úrovně zranitelnosti	N	S	V	N	S	V	N	S	V
Hodnota četnosti	0	1	2	1	2	3	2	3	4

Hodnota aktiv	0	1	2	3	4
Hodnota četnosti					
0	0	1	2	3	4
1	1	2	3	4	5
2	2	3	4	5	6
3	3	4	5	6	7
4	4	5	6	7	8

37

Rozlišení mezi riziky, které je možné a které není možné tolerovat

Hodnota dopadu	0	1	2	3	4
Hodnota četností					
0	T	T	T	T	N
1	T	T	T	N	N
2	T	T	N	N	N
3	T	N	N	N	N
4	N	N	N	N	N

38

Zařazení hrozeb podle míry rizika

Popis hrozby (a)	Hodnota dopadu (aktiv) (b)	Pravděpodobnost výskytu hrozby (c)	Míra rizika (d)	Zařazení hrozby (e)
Hrozba A	5	2	10	2
Hrozba B	2	4	8	3
Hrozba C	3	5	15	1
Hrozba D	1	3	3	5
Hrozba E	4	1	4	4
Hrozba F	2	4	8	3

39

Analýza rizik využívající matice aktiv, hrozeb a zranitelností (1)

	Popis aktiva	Aktivum 1	Aktivum 2	Aktivum 3	.....	Aktivum Y
	Hodnota aktiva (A)	5	1	4		*Ay*
Popis hrozby	Pravděpodobnost hrozby (T)					
Hrozba A	4	3		2		
Hrozba B	2		3	1		
Hrozba C	5	4	1			
Hrozba D	1	5		3		
.....						
Hrozba X	*Tx*					*Vxy*

40

Analýza rizik využívající matice aktiv, hrozeb a zranitelností (2)

	Popis aktiva	Aktivum 1	Aktivum 2	Aktivum 3	.....	Aktivum Y
	Hodnota aktiva (A)	5	1	4		*Ay*
Popis hrozby	Pravděpodobnost hrozby (T)					
Hrozba A	4	60		32		
Hrozba B	2		6	8		
Hrozba C	5	100	5			
Hrozba D	1	25		12		
.....						
Hrozba X	*Tx*					*Rxy = Tx . Ay . Vxy*

41

Analýza rizik vyhodnocující pravděpodobnost incidentu a jeho dopad

Aktivum	Hodnota	Hrozba	Zranitelnosti	Pravděpodob-nost incidentu	Dopad	Riziko	Opatření
Aktivum 1	5	Hrozba A	Zranitelnost 1	5	4	20	Opatření 1
			Zranitelnost 3	3	2	6	
			Zranitelnost 5	4	5	20	
		Hrozba C	Zranitelnost 2	1	1	1	
			Zranitelnost 4	3	2	6	
		Hrozba D	Zranitelnost 4	2	3	6	
			Zranitelnost 5	2	3	6	Opatření 2
			Zranitelnost 6	4	3	12	

42

Softwarové nástroje

- CRAMM
- RA2 Art of Risk
- CORAS
- COBRA
- a další.

43